

Stemrecht vanaf je zestiende?

bron 1 – ‘Waarom al stemmen op je zestiende veel beter is’

(1) Politicoloog Sarah de Lange adviseert, als voormalig lid van de Raad voor het Openbaar Bestuur, het parlement en de regering om de kiesgerechtigde leeftijd te verlagen naar zestien. Ze vertelt waarom het goed is zestien- en zeventienjarigen stemrecht te geven, en hoe de verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd bijdraagt aan de kwaliteit van onze democratie.

(2) “In je adolescentie ontwikkel je democratische normen en waarden, en je belangrijkste politieke overtuigingen. Het is ook de periode in je leven waarin je politieke betrokkenheid wordt gevormd. Alleen heb je op deze leeftijd nog weinig mogelijkheden om deze betrokkenheid te laten zien; je mag immers nog niet stemmen. Uit onderzoek blijkt dat als je de kiesgerechtigde leeftijd verlaagt, het makkelijker is om deze betrokkenheid, bijvoorbeeld op school, te stimuleren.”

(3) “Jongeren doen dan ervaring op met politieke participatie in een fase in hun leven waarin ze te vormen zijn, en dit vergroot de kans dat jongeren daadwerkelijk gaan stemmen. Uit onderzoek weten we namelijk ook dat wie stemt wanneer hij of zij de eerste keer kiesgerechtigd is, later vaker naar de stembus gaat. Wanneer de opkomst onder jongeren stijgt door verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd, kan dit dus ook in de toekomst tot een hogere opkomst bij verkiezingen leiden. Dit is

een belangrijk argument om zestien- en zeventienjarigen het recht te geven om te stemmen.”

(4) “Maar er is nog een reden om jongeren al op hun zestiende te laten stemmen. Jongeren en ouderen hebben tegenwoordig vaak verschillende opvattingen over politieke vraagstukken, maar omdat jongeren niet mogen stemmen, worden hun standpunten onvoldoende vertegenwoordigd in de politiek. Verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd kan die vertegenwoordiging verbeteren.”

(5) “Verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd biedt ook mogelijkheden om de politieke ongelijkheid tussen hoger en lager opgeleide jongeren aan te pakken. Lager opgeleide jongeren stemmen nu minder vaak en hebben minder politiek zelfvertrouwen. Bij de verkiezingen in 2017 stemde bijvoorbeeld 80% van de hoogopgeleide jongeren, versus 60% van de laagopgeleide. Dat is een groot verschil en erg zorgelijk.”

(6) “Laagopgeleide jongeren geloven in ons democratisch systeem, maar hebben niet het gevoel dat politiek voor hen is. Ze voelen hierdoor een grote afstand tot de politieke partijen en politici. Op de korte termijn haken ze hierdoor af en gaan ze niet stemmen bij verkiezingen. Op de lange termijn kan het afhaken ook tot politieke radicalisering leiden.”

redactie website UvA (Universiteit van Amsterdam), uva.nl,
6 november 2023

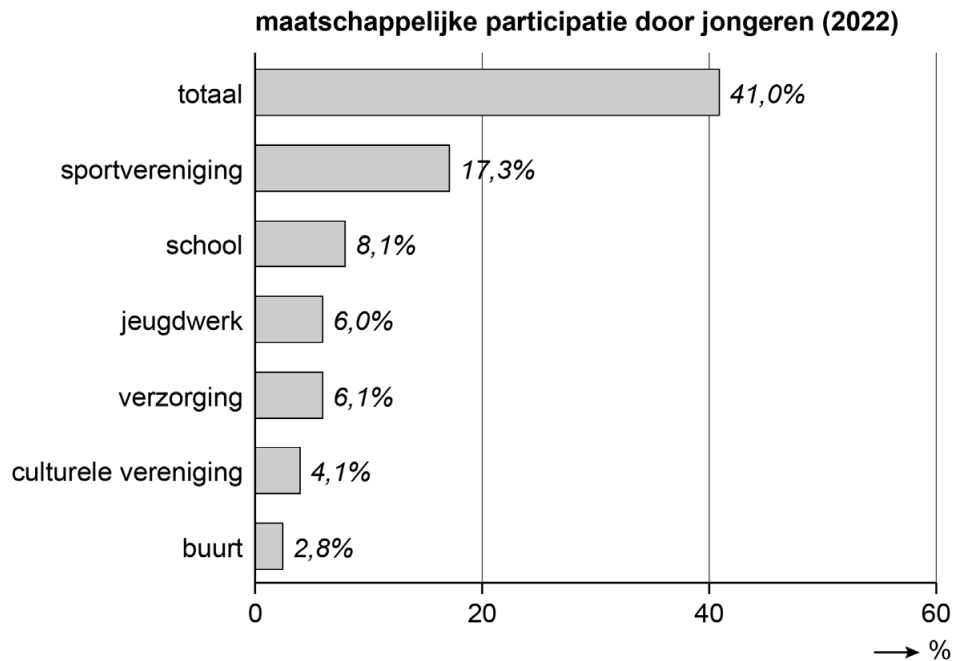
bron 2 – Minimumleeftijd stemgerechtigden in Europa

land	minimum-leeftijd	Voorwaarden
Albanië	18	
België	18	
Bosnië & Herzegovina	18	16 als je werkt
Cyprus	18	
Denemarken	18	
Estland	18	16 bij lokale verkiezingen
Finland	18	
Frankrijk	18	
Griekenland	17	
Hongarije	18	
Litouwen	18	
Ierland	18	
IJsland	18	
Kroatië	18	
Letland	18	
Macedonië	18	
Malta	18	16 bij lokale verkiezingen
Montenegro	18	16 als je werkt
Nederland	18	
Noorwegen	18	17 als je dat jaar nog 18 wordt
(...)		

Jonathan Hendrickx, stampmedia.be, 31 december 2016

Jonathan Hendrickx is postdoctoraal onderzoeker in media- en communicatiestudies. StampMedia is een jongeren-media-agentschap, ondersteund door de Vlaamse Vereniging van Journalisten.

bron 3 – Percentage jongeren dat maatschappelijk participeert

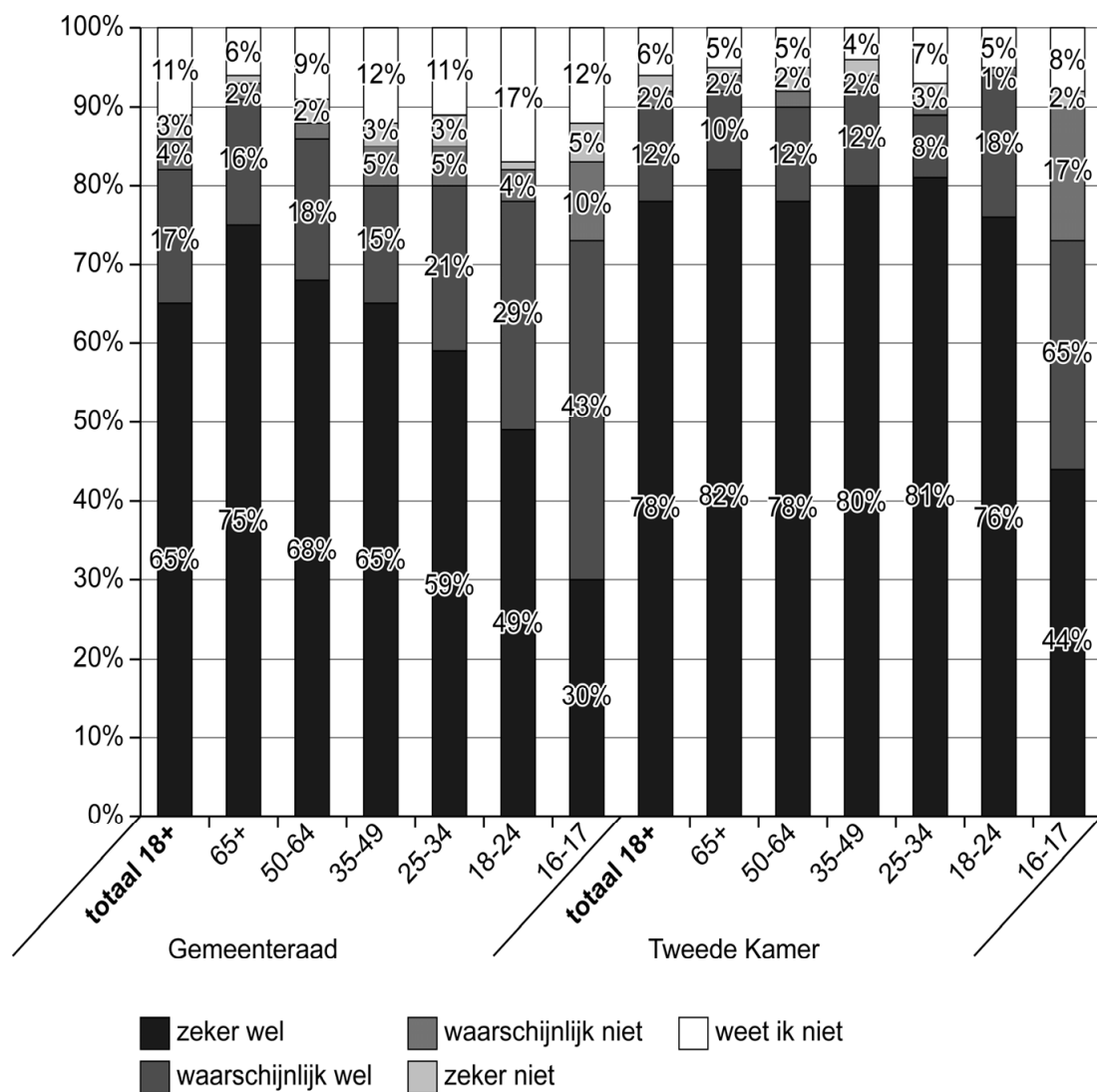
Jongerenparticipatie, of jeugdparticipatie, is het maatschappelijk meedoen van jongeren van 15 tot 25 jaar, bijvoorbeeld in de politiek, door vrijwilligerswerk, of via de maatschappelijke stage, die in het voortgezet onderwijs verplicht is.

Nederlands Jeugdinstituut, nji.nl, 5 juni 2024

Het Nederlands Jeugdinstituut is een nationaal kenniscentrum dat actuele kennis over opgroeien verzamelt en deelt.

bron 4

Nu is de stemgerechtigde leeftijd 18 jaar. Stel dat je al met 16 jaar zou mogen stemmen voor de Tweede Kamerverkiezingen/gemeenteraadsverkiezingen, zou je dan gaan stemmen? Basis: n = 2.267

Ipsos I&O, ioresearch.nl, 23 februari 2022

Bovenstaande figuur komt uit een onderzoek naar het verlagen van de stemgerechtigde leeftijd, in opdracht van Binnenlands Bestuur.

bron 5 - Een of ander advies: 'Stemrecht vanaf zestien jaar'

Reactie van gebruiker:

“Volgens de Raad voor het Openbaar Bestuur heeft onderzoek inmiddels uitgewezen dat pubers in het stembokje wel degelijk een verstandige keuze kunnen maken.” Pas als je verantwoordelijk kunt zijn voor je eigen leven kun je iemand volwassen noemen. Een thuiswonende van zestien neemt de situatie
5 voor lief, heeft geen idee hoe het is om een studie af te maken en te werken en je eigen broek op te houden en verantwoordelijke keuzes te maken, uitzonderingen daargelaten. Het is niet voor niets dat ze op die leeftijd gevoelig zijn voor sektes, hun identiteit is nog niet uitontwikkeld.

kloopindeslootjijook | 25-06-19 | 07:38

GeenStijl, geenstijl.nl

GeenStijl is een Nederlandse actualiteitenwebsite.

bron 6 - Verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd

- (1) Als jongeren op school gestimuleerd worden om op jonge leeftijd te gaan stemmen zou dat op de lange termijn opleveren dat zij vaker gaan. Er is echter geen empirisch bewijs dat wanneer de kiesgerechtigde leeftijd wordt verlaagd, jongeren op latere leeftijd vaker gaan stemmen.
- (2) Een ander veelgehoord argument is dat jongeren op 16-jarige leeftijd allerlei rechten en plichten krijgen. Vanaf hun 16e moeten jongeren belasting betalen, kunnen ze een bromfietsrijbewijs halen en mogen ze een verzoek doen tot euthanasie, maar het stemrecht ontbreekt. Daarbij past wel de kanttekening dat uit het bezit van allerlei rechten en plichten op een bepaalde leeftijd niet als vanzelfsprekend ook andere rechten en plichten voortvloeien. Van geval tot geval is een zelfstandige inhoudelijke afweging nodig.
- (3) Een argument dat tegenstanders van een verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd vaak gebruiken, is dat jongeren nog niet goed genoeg in staat zouden zijn om weloverwogen keuzes te maken en de gevolgen van hun (politieke) keuzes niet goed kunnen overzien. Dit is overigens een historisch veelgebruikt tegenargument voor de uitsluiting van groepen van het kiesrecht, zoals vrouwen, armeren, tot slaaf gemaakten en in dit geval dus jongvolwassenen. (...)
- (4) Uit het voorgaande komen geen doorslaggevende argumenten voor of tegen verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd naar voren. Twijfels blijven. Het is uiteindelijk vooral een normatieve, politieke vraag. In het licht van die twijfels ziet de staatscommissie ervan af om te adviseren tot het verlagen van de kiesgerechtigde leeftijd van 18 naar 16 jaar.

Staatscommissie parlementair stelsel, Lage drempels, hoge dijken (2018)

Bovenstaand fragment komt uit een eindrapport van een onderzoek in opdracht van de Nederlandse regering, naar veranderingen in het parlementaire stelsel.

De teksten die voor dit examen gebruikt zijn, zijn bewerkt om ze geschikt te maken voor het examen. Dit is gebeurd met respect voor de opvattingen van de auteur(s). Wie kennis wil nemen van de oorspronkelijke tekst(en), raadplege de vermelde bronnen.

Het College voor Toetsen en Examens is verantwoordelijk voor vorm en inhoud van dit examen.

Stemrecht vanaf je zestiende?

Stel, je bereidt je voor op een korte schrijfofdracht voor het vak Nederlands, waarin je op basis van bronnen een beschouwing moet schrijven over de voor- en nadelen van stemrecht voor jongeren vanaf 16 jaar.

Je docent Nederlands geeft je een documentatiemap over dit onderwerp (bron 1 tot en met 6). Je neemt ter voorbereiding per bron de gedachtegang door en maakt een kritische vergelijking tussen de bronnen.

Lees bron 1.

Je vindt bron 1 betrouwbaar als informatiebron voor je beschouwing, omdat de geïnterviewde duidelijk een expert is en bron 1 afkomstig is van de website van een universiteit.

- 2p **29** Geef twee duidelijk van elkaar verschillende kenmerken van de inhoud en/of stijl van bron 1, waardoor deze bron inderdaad betrouwbaar lijkt. Geef geen voorbeelden.

In bron 1 staat een standpunt centraal over het verlagen van de stemgerechtigde leeftijd. Daarvoor worden drie hoofdargumenten gegeven.

- 2p **30** Vat dit standpunt en de drie hoofdargumenten samen volgens onderstaande tabel.
Neem de nummers uit de tabel over en zet daarachter je antwoord in volledige zinnen. Gebruik voor je antwoord in totaal niet meer dan 55 woorden.

standpunt	1
hoofdargument (alineea 2 en 3)	2a
hoofdargument (alineea 4)	2b
hoofdargument (alineea 5 en 6)	2c

Lees bron 2, bron 3 en bron 4.

Je leidt uit bron 2 drie voorwaarden af die je kunt stellen aan zestien- en zeventienjarigen bij een verlaging van de stemgerechtigde leeftijd in Nederland.

1p 31 Noem deze drie voorwaarden.

Uit de gegevens in bron 2, bron 3 en bron 4 kun je telkens één algemeen argument vóór en één algemeen argument tegen de verlaging van de stemgerechtigde leeftijd afleiden.

5p 32 Noem per bron het algemene argument vóór en het algemene argument tegen.

Neem de nummers uit onderstaande tabel over en zet daarachter je antwoord.

	argument vóór verlaging	argument tegen verlaging
bron 2	2a	2b
bron 3	3a	3b
bron 4	4a	4b

Lees bron 5.

Je aarzelt over de betrouwbaarheid van bron 5: je vindt dat er herhaaldelijk één drogreden in wordt gebruikt.

1p 33 Welke drogreden is dat?

- A onjuist beroep op autoriteit
- B onjuist beroep op een kenmerk- of eigenschapsschema
- C overdrijven van voor- of nadelen
- D vals dilemma
- E verkeerde vergelijking
- F vertekenen van een standpunt

Lees bron 6.

Je stelt vast dat een argument uit bron 5 tegen verlaging van de stemgerechtigde leeftijd kan worden ontkracht met een uitspraak uit bron 6.

1p 34 Citeer de zin met dit argument uit bron 5, én de zin uit bron 6 waarmee dit argument kan worden ontkracht.

Als laatste stap in je voorbereiding maak je een overzicht van relevante discussiepunten over het wel of niet verlagen van de stemgerechtigde leeftijd.

- 3p **35** Geef voor elk van onderstaande discussiepunten aan of het wordt besproken in bron 1, in bron 6 of in beide bronnen. Neem de nummers van de discussiepunten over en zet daarachter *bron 1*, *bron 6* of *beide*.

- 1 conclusies vanuit onderzoek naar effecten van jongerenstemrecht
- 2 de houding van jongeren tegenover de politiek
- 3 de invloed van jongerenstemrecht op later stemgedrag
- 4 de rationele besluitvorming van jongeren
- 5 de vertegenwoordigingsgraad van jongeren in de politiek
- 6 het opleidingsniveau van jongeren

Bij het vergelijken van de inhoud van bron 1 en bron 6 valt het je op dat deze bronnen elkaar regelrecht tegenspreken bij één argument voor het verlagen van de stemgerechtigde leeftijd.

- 1p **36** Citeer een zin uit bron 1 en een zin uit bron 6 waaruit deze tegenspraak blijkt.

Ten slotte bouw je je beschouwing over verlaging van de stemgerechtigde leeftijd op rond drie thema's:

- a voor- en nadelen van deze maatregel;
- b kenmerken van jongeren;
- c vergelijkingen met andere landen.

- 2p **37** Noem per bron het thema waarvoor de bron vooral kan worden gebruikt. Neem de nummers van bron 1 tot en met bron 6 over en zet daarachter steeds de letter van het juiste thema.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.